

Uzasadnienie

Założeniem do opracowania projektu planu zadań ochronnych jest utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000, który to obowiązek wynika z art. 6 (1) dyrektywy siedliskowej (DYREKTYWA RADY 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory – Dz. U. UE. L 206 z 22.7.1992, z późn. zm.). Dokument ten tworzy ramy prawne do działania wszystkim podmiotom prowadzącym działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.

Obowiązek sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 wynika z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 poz. 627, z późn. zm.). Kierując się koniecznością utrzymania lub przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, plan zadań ochronnych ustanawia na okres 10 lat jako akt prawa miejscowego (w formie zarządzenia), właściwy terytorialnie regionalny dyrektor ochrony środowiska. Dla obszaru Natura 2000 położonego na terenie więcej niż jednego województwa, zgodnie z art. 28 ust. 8 wyżej wymienionej ustawy, plan zadań ochronnych ustanawiają wspólnie regionalni dyrektorzy ochrony środowiska, na których obszarze działania znajdują się części tego obszaru. Plan ten może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony tych siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt.

W przypadku omawianego obszaru Natura 2000 **Grabinka PLH140044**, zwanego dalej obszarem Natura 2000, za ustanowienie planu zadań ochronnych odpowiedzialny jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie oraz Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi. Projekt dokumentacji został sporządzony przez wyłonionego w trybie przetargu nieograniczonego wykonawcę – Biuro Badań, Monitoringu i Ochrony Przyrody „EcoFalk” Michał Falkowski, w ramach projektu POIS.05.03.00-00-285/10 „Projekty planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 zlokalizowanych na terenie województw kujawsko-pomorskiego i mazowieckiego”, którego beneficjentem jest Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. J. i J. Śniadeckich w Bydgoszczy.

Tryb oraz zakres prac koniecznych do sporządzania projektu planu zadań ochronnych, określony został w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. Nr 34, poz. 186, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody, plan zadań ochronnych zawiera:

- 1) opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000;
- 2) identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
- 3) cele działań ochronnych;
- 4) określenie działań ochronnych ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania, w tym w szczególności działań dotyczących:
 - a) ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk,
 - b) monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów, o których mowa w pkt 3,
 - c) uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony;
- 5) wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego województw oraz planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000;
- 6) wskazanie terminu sporządzenia, w razie potrzeby, planu ochrony dla części lub całości obszaru.

Zgodnie z art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody, sporządzający projekt planu zadań ochronnych winien umożliwić zainteresowanym osobom i podmiotom prowadzącym działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, udział w pracach związanych ze sporządzaniem tego projektu, a także zapewnić możliwość udziału społeczeństwa w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie projektu, na zasadach i w trybie określonym w art. 3 ust. 1 pkt 11 oraz art. 39 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r. poz. 1235, z późn. zm.). Ponadto, w myśl art. 21 ust. 2 pkt 24 lit. a wyżej wymienionej ustawy, projekt planu zadań ochronnych zamieszcza się w publicznie dostępnych wykazach.

Zgodnie z art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. Nr 31, poz. 206, z późn. zm.) projekt planu zadań ochronnych wymaga uzgodnienia z właściwym terytorialnie wojewodą. Zgodnie z art. 131 ust. 2 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz art. 28 ust. 5 i art. 97 ust. 3 pkt 2 ustawy o ochronie przyrody, projekt planu zadań ochronnych może być poddany opiniowaniu przez regionalną radę ochrony przyrody.

Omawiany obszar Natura 2000, został zatwierdzony Decyzją Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (nr aktu normatywnego C(2010) 9669), opublikowaną w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej w dniu 8 lutego 2011 r., która została zastąpiona decyzją Komisji z dnia 7 listopada 2013 r. w sprawie przyjęcia siódmego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2013) 7358) (2013/741/UE) - Dz. U. UE. L. 350 z 21 grudnia 2013 r.

W toku prac nad planem zadań ochronnych zweryfikowano informacje o obszarze Natura 2000, ustalono jego granice według współrzędnych punktów załamania granicy w układzie płaskich prostokątnych PL – 1992 oraz zidentyfikowano przedmiot ochrony, którym jest **9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)**. Dokonana w ramach prac terenowych ocena stanu zachowania przedmiotu ochrony wykazała, iż siedlisko charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem. W runie zaznacza się obecność gatunków zarówno charakterystycznych dla zespołu, jak również wyższych jednostek syntaksonomicznych klasy *Quercus-Fagetea*. Z uwagi jednak na stosunkowo niskie pokrycie runa (silne zacienienie), obecność gatunków obcych ekologicznie w drzewostanie oraz brak odpowiedniej ilości martwego drewna, stan zachowania siedliska oceniono jako niezadawalający (U1).

Posługując się symbolami kodów zagrożeń (zgodnymi z „Listą referencyjną zagrożeń, presji i działań stanowiącą załącznik 5 do Instrukcji wypełniania Standardowego Formularza danych obszaru Natura 2000 wersja 2012.1”, opracowaną przez Generalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska, dostępną pod adresem internetowym <http://natura2000.gdos.gov.pl/strona/nowy-element-3>), zdefiniowano zagrożenia dla przedmiotu ochrony obszaru Natura 2000, zapisując je w kolejności alfabetycznej symbolu, w opisie wskazując ich zakres. Wśród istniejących zagrożeń należy wymienić: gospodarke leśną, usuwanie martwych i obumierających drzew, ewolucję biocenotyczną oraz różne formy międzygatunkowej konkurencji wśród roślin (zacienienie i ubożenie runa). Do potencjalnych zagrożeń zalicza się natomiast modyfikację systemu hydrologicznego, pinetyzację drzewostanu, obce gatunki inwazyjne oraz erozję.

Celem działań ochronnych dla siedliska 9170 jest zachowanie niezmnieszonej powierzchni siedliska (około 28 ha) i doprowadzenie struktury lasu do stanu zbliżonego do wzorca ekologicznego poprzez zwiększenie zapasu martwego drewna (przynajmniej do poziomu 5 drzew posuszu czynnego - żywego/ha) oraz stopniową poprawę struktury drzewostanu i jego składu gatunkowego. Zaznaczyć

należy, iż o ile osiągnięcie nakreślonego niniejszym planem celu jest możliwe, to uzyskanie wyższej oceny stanu zachowania siedliska będzie trudne, bowiem starzenie się drzewostanu jest procesem rozłożonym w czasie, przekraczającym okres obowiązywania zarządzenia.

Biorąc powyższe pod uwagę, w ramach planu zadań ochronnych zaplanowano działania ochronne związane z modyfikacją metod gospodarowania w granicach obszaru Natura 2000. Obejmują one prace polegające na eliminacji gatunków niezgodnych ekologicznie z siedliskiem (przebudową drzewostanu) oraz modyfikacją gospodarki leśnej (wydłużenie wieku rębności i pozostawianie większej ilości martwego drewna). Zaplanowane działania ochronne będą miały bezpośredni wpływ na poprawę struktury stanu zachowania siedliska i w dalszej perspektywie osiągnięcie jego właściwego stanu. Numeracje oddziałów i wydzieleń leśnych podano na podstawie Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Radziwiłłów na lata 2007-2016 zatwierdzonego Decyzją Ministra Środowiska: DL-L-1p-611-34/08 z dnia 22 kwietnia 2008 r. Wszystkie zadania zdefiniowane w ramach planu zadań ochronnych, w trybie roboczym zostały przedyskutowane i zaakceptowane przez zarządzającego gruntem, to jest Nadleśnictwo Radziwiłłów. Z uwagi na fakt, iż w ramach prac nad planem zadań ochronnych, stanowisko przedmiotu ochrony rozpoznane zostało w stopniu wystarczającym, odstąpiono od definiowania zadań z zakresu uzupełniania wiedzy.

Analiza dokumentów planistycznych wyszczególnionych w art. 28 ust. 10 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody (między innymi: studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gmin Puszcza Mariańska i Bolimów; brak miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego teren obszaru Natura 2000), nie wykazała konieczności formułowania wskazań do wprowadzania zmiany ich zapisów. Jednocześnie, nie stwierdzono występowania przesłanek do zmiany granic obszaru oraz nie stwierdzono przesłanek do sporządzenia planu ochrony dla obszaru Natura 2000. Plan zadań ochronnych oraz zaplanowane w nim działania uznano za wystarczającą ochronę dla przedmiotu ochrony obszaru, zapewniającą jego integralność oraz spójność Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000.

Istotnym elementem procesu planistycznego są konsultacje społeczne. Obowiązek ich przeprowadzenia wynika z art. 39 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. W ramach procedury opracowania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, zgodnie z § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 zamieszczono obwieszczenie o zamiarze przystąpienia do opracowania planu zadań ochronnych, które 17 czerwca 2011 r. i 26 marca 2012 r. zostało ogłoszone w Biuletynie Informacji Publicznej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie, 30 marca 2012 r. w Biuletynie Informacji Publicznej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi oraz wywieszono na tablicach ogłoszeń w siedzibach wyżej wymienionych urzędów i ich wydziałach terenowych. Ponadto, informacja o zamiarze przystąpienia do sporządzenia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 została umieszczona na stronie projektu www.projektnatura.utp.edu.pl. W przewidzianym na składanie uwag i wniosków terminie 21 dni nie zgłoszono żadnych uwag. Obwieszczenie o przystąpieniu do sporządzenia planu zadań ochronnych 26 lipca 2011 r., a następnie 18 maja 2012 r. zostało zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie i 24 maja 2012 r. w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi. Ponadto, obwieszczenie o przystąpieniu do sporządzenia planu zadań ochronnych zostały wywieszono na tablicy ogłoszeń wyżej wymienionych urzędów, urzędów administracji samorządowej oraz umieszczone na stronie internetowej projektu www.projektnatura.utp.edu.pl. Jednocześnie, 21 lipca 2011 r. i 22 maja 2012 r. obwieszczenie ogłoszono w prasie (Gazeta Wyborcza Nr 168.7290/2011 i Gazeta Wyborcza Nr 118.7543/2012). Możliwość zgłaszania uwag ustalono na okres 21 dni, od dnia 25 lipca 2011 r. i 24 maja 2012 r. W przewidzianym na składanie uwag i wniosków terminie 21 dni nie zgłoszono żadnych uwag.

W trakcie procesu sporządzania planu zadań ochronnych, w dniu 10 października 2011 r. na terenie Nadleśnictwa Radziwiłłów oraz 20 lipca 2012 r. na terenie Wyższej Szkoły Zawodowej

w Skierniewicach zorganizowano spotkania dyskusyjne z udziałem Zespołu Lokalnej Współpracy. W spotkaniach wzięli udział przedstawiciele: Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy, Wykonawcy projektu dokumentacji, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie oraz Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi, Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi, Nadleśnictwa Radziwiłłów, Bolimowskiego Parku Krajobrazowego oraz Starostwa Powiatowego w Żyrardowie. Na spotkaniach poinformowano, iż osoby bądź instytucje zainteresowane uczestnictwem w pracach mogą zgłaszać chęć udziału w procesie tworzenia planu zadań ochronnych poprzez bezpośredni kontakt z koordynatorem i wykonawcą projektu oraz Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Warszawie.

Wyniki prac nad projektem zostały ujęte w stabelaryzowanym dokumencie pod nazwą „Dokumentacja planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 Grabinka PLH140044”, który posłużył jako materiał wyjściowy do opracowania projektu planu zadań ochronnych w formie projektu zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi.

Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 11 oraz art. 39 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie obwieszczeniem znak: WPN-II.6320.6.2014.AA z dnia 28 lutego 2014 r., zawiadomił o wyłożeniu do publicznego wglądu projektu planu zadań ochronnych (projektu zarządzenia) dla obszaru Natura 2000 oraz poinformował o możliwości złożenia uwag i wniosków do dokumentu w terminie 21 dni, tj. do 21 marca 2014 r. Obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie zostało opublikowane w prasie o zasięgu krajowym (Nasz Dziennik Nr 49, 4891/2014), umieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej i stronie internetowej Regionalnych Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie i Łodzi oraz wywieszono na tablicach informacyjnych wyżej wymienionych jednostek administracji rządowej i ich oddziałów terenowych. Ponadto, obwieszczenie zostało wywieszono na tablicach ogłoszeń urzędów administracji samorządowej. Informację o wyłożeniu do publicznego wglądu projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, za pośrednictwem poczty elektronicznej, wysłano między innymi do: Urzędów Gmin Puszcza Mariańska i Bolimów, Starostw Powiatowych w Żyrardowie i Skierniewicach, Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi, Nadleśnictwa Radziwiłłów, Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie i Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi oraz Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. Informację o wyłożeniu projektu planu zadań ochronnych przesłano także do Towarzystwa Przyrodniczego Bocian, ecoBocian, Klubu Przyrodników, Stowarzyszenia Ochrony Herpetofauny Tryton i Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków.

W trakcie udziału społeczeństwa, zgłoszono następujące uwagi i wnioski do projektu planu zadań ochronnych:

Imię i nazwisko (nazwa instytucji)	Data wpływu uwag do urzędu (dd.mm.rrrr)	Treść uwagi	Sposób rozpatrzenia	Uwagi
Nadleśnictwo Radziwiłłów	19.03.2014	„Nadleśnictwo Radziwiłłów (...) informuje, że wnosi uwagę do planu zadań ochronnych sporządzonego w formie projektu zarządzenia dla obszaru Natura 2000 Grabinka PLH140044. Proponowana zmiana dotyczy załącznika nr 5 pkt 2 kolumny Działania ochronne. Nadleśnictwo	Uwaga uwzględniona.	W załączniku nr 5 do zarządzenia pkt 2, dziale działania „Dotyczące ochrony czynnej siedliska przyrodniczego oraz związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania” wprowadzono zmianę w części treści zadania nadając mu brzmienie: „Wprowadzenie nowych gatunków (dębu i lipy) winno być poprzedzone odpowiednim przygotowaniem

		proponuje (...) zmianę zapisu na następujący: 'Wprowadzenie nowych gatunków (dębu, lipy i jawora) winno być poprzedzone odpowiednim przygotowaniem gleby na bazie płytkiej orki, frezu bądź przygotowania ręcznego'.		gleby na bazie płytkiej orki, frezu bądź przygotowania ręcznego". Należy jednocześnie zaznaczyć, iż w treści zarządzenia pozostawiono zapis dotyczący wprowadzanych nowych gatunków liściastych tj. dębu i lipy, jako gatunków stanowiących podstawę wielogatunkowego składu drzewostanu, charakterystycznego dla siedliska 9170. Tym samym, odstąpiono od definiowania tzw. gatunków domieszkowych, które mogą być wykorzystywane przy przebudowie składu drzewostanu, a którymi w przypadku omawianego siedliska mogą być gatunki drzew takie jak: klon, grab czy wnioskowany przez Nadleśnictwo jawor.
Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego Oddział Terenowy Bolimowskiego Parku Krajobrazowego	20.03.2014	„Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego (...) przesyła wnioski i uwagi do planu zadań ochronnych obszaru PLH140044 Grabinka. 1) Obszar Grabinka jest miejscem występowania wielu przedstawicieli typowo wodnych (w stadium larwalnym) gatunków owadów. W planie zadań ochronnych nie uwzględniono jętki <i>Metreletus balcanicus</i> . Gatunek ten nie widnieje w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, ale fakt odnotowania go tylko na dwóch stanowiskach w Polsce jest bardzo ważny dla obszaru. Wskazane jest uzupełnienie stanu wiedzy w tym zakresie. Wnioskujemy zatem o uwzględnienie badań w tym zakresie w załączniku nr 5 do zarządzenia.	Uwagi nieuwzględnione.	1) Zgodnie z art. 28 ust. 10 pkt 4 lit. c ustawy o ochronie przyrody plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 zawiera wskazania co do działań ochronnych dotyczących uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony obszaru i uwarunkowaniach ich ochrony. Stwierdzenie występowania jętki <i>Metreletus balcanicus</i> w granicach obszaru Natura 2000 bez wątplenia wyróżnia go na tle innych i jednoznacznie wskazuje na ponadregionalne wartości przyrodnicze obszaru. Badania z zakresu uzupełnienia wiedzy na temat gatunku jakkolwiek byłyby wskazane, to jednak z uwagi na fakt, iż jętka nie została ujęta w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej oraz wskazana, jako przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 w Standardowym Formularzu Danych, zdefiniowanie zadań dla wyżej wymienionego gatunku owada wykraczałoby poza ramy prawne planu zadań ochronnych.

		<p>2) Za przedmiot ochrony uznano grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny. Nie odniesiono się do przedmiotów ochrony widniejących w SDF-ie: bóbr europejski, dzięcioł średni, dzięcioł czarny, muchołówka mała, lerka – zwrócenie szczególnej uwagi na te inne gatunki jest ważne z racji tej, że dolina Grabinki jest wykorzystywana jako obszar łowiecki. W sytuacji takiej należałoby uwzględnić możliwość ograniczenia łowieckiego użytkowania tego obszaru.</p> <p>3) Z racji, iż Grabinka jest ciekim efemerycznym (prowadzącym wody przez ok. 5-6 miesięcy w roku), należałoby rozważyć możliwość stworzenia punktów mikroretencyjnych (wykorzystujących naturalne przeszkody, np. powalone drzewa), gdzie mogłaby się gromadzić w małych ilościach woda. Ograniczenie użytkowania łowieckiego i penetracji terenu, umożliwi retencyjno-twórczą działalność bobrów”.</p>	<p>2) Zgodnie z praktyką interpretacyjną Komisji Europejskiej oraz opinią Rzecznika Generalnego ETS w sprawie C-304/05 przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000 są siedliska przyrodnicze i gatunki z nadanymi ocenami A, B lub C. Tym samym siedliska przyrodnicze i/ lub gatunki roślin i zwierząt, którym nadano w Standardowym Formularzu Danych (SDF) ocenę D, nie stanowią przedmiotów ochrony obszaru, a co za tym idzie, w ich przypadku nie jest wymagane dokonanie oceny stanu zachowania, a w konsekwencji definiowania działań ochronnych. Przenosząc to na grunt omawianego obszaru Natura 2000, jako przedmiot ochrony (z oceną ogólną B) wskazano jedynie siedlisko przyrodnicze 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>). Inne, wymienione w SDF siedliska przyrodnicze, czy też gatunki roślin i zwierząt nie stanowią przedmiotu ochrony w obszarze.</p> <p>Biorąc powyższe pod uwagę, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie oraz Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi, odstąpili od definiowania zadań ochronnych w tym zakresie.</p> <p>3) W granicach obszaru Natura 2000, jako przedmiot wskazano niehydrogeniczne siedlisko przyrodnicze 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>). W ramach powyższego siedliska, wyróżniono trzy postaci grądów w randze podzespołów, zróżnicowane pod względem wymagań siedliskowych i wilgotnościowych (grąd</p>
--	--	--	---

				<p>typowy <i>Tilio-Carpinetum typicum</i>, grąd trzcinnikowy <i>Tilio-Carpinetum calamagrostietosum</i> oraz grąd czyścicowy (niski) typowy <i>Tilio-Carpinetum stachyetosum</i>). Analiza istniejących zagrożeń oraz stanu zachowania przedmiotu ochrony nie wykazała konieczności definiowania zadań z zakresu poprawy stosunków gruntowo-wodnych, w związku z czym określanie zadań ochronnych w tym zakresie wydaje się pozbawione racji. Podobnie, dążąc do osiągnięcia właściwego stanu zachowania przedmiotu ochrony, ograniczenie użytkowania łowieckiego w aspekcie umożliwienia retencyjno-twórczej działalności bobrów, również należy uznać za nieuzasadnione. Kwestie związane z ochroną gatunkową zwierząt regulują zapisy ustawy ochrony przyrody i rozporządzenia wykonawczego do tejże ustawy. Stosując się do zasad legislacyjnych, ustanowionych w rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” Dz.U. Nr 100, poz. 908) w aktach prawa miejscowego nie powtarza się przepisów ustawy upoważniającej oraz przepisów innych aktów normatywnych. Biorąc powyższe pod uwagę, wprowadzenie zaproponowanych przez Bolimowski Park Krajobrazowy zapisów, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie oraz Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi uznali za pozbawione racji.</p>
Lechosław Herz	19.03.2014	„W niektórych przypadkach brak zdecydowanych zaleceń i dobitnych sformułowań. Razi używanie łagodzących	Uwaga nieuwzględniona.	W toku prac nad planem zadań ochronnych dokonano analizy uwarunkowań siedliskowych oraz stanu zachowania przedmiotu ochrony obszaru Natura 2000. Konsekwencją

		<p>problemy eufemizmów. Np. w opracowaniach dotyczących obszaru (...) oraz Grabinka słusznie się zauważa, że obecna gospodarka leśna jest dla ochrony przyrody szkodliwa”.</p>		<p>tych działań było precyzyjne zdefiniowanie zagrożeń oraz wskazań co do zakresu zadań ochronnych, które w dłuższym horyzoncie czasowym przyczynią się do osiągnięcia właściwego stanu siedliska przyrodniczego 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>). Podkreślenia wymaga także fakt, iż zakres działań został w pełni zaakceptowany przez Zarządzającego terenem – Nadleśnictwo Radziwiłłów. Biorąc powyższe pod uwagę, formułowanie zagadnień z zakresu zagrożeń czy też działań ochronnych w inny sposób niż przedstawiono to w projekcie zarządzenia wydaje się być pozbawione racji.</p>
--	--	--	--	---

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Łodzi pismem znak: ZG-7-732-N2000-12/14 z dnia 20 marca 2014 r. poinformowała, iż nie wnosi uwag do projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000.

Po zakończeniu udziału społeczeństwa, zgłoszono uwagi następujące:

Imię i nazwisko (nazwa instytucji)	Data wpływu uwag do urzędu (dd.mm.rrrr)	Treść uwagi	Sposób rozpatrzenia	Uwagi
Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	25.03.2014	”Powinno być: Obce gatunki inwazyjne”.	Uwaga uwzględniona.	Ponowna analiza treści projektu zarządzenia pod kątem jego poprawności, wykazała, iż zasadnym jest zmiana opisu zagrożenia o symbolu I01 z „Nierodzące gatunki zaborcze” na „Obce gatunki inwazyjne”. Jednocześnie, z uwagi na charakter zagrożenia zmieniono jego klasyfikację z istniejącego na potencjalne.
Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	25.03.2014	„Czyli? Proszę określić minimum tak, aby po 10 latach można było zweryfikować czy cel został osiągnięty”.	Uwaga uwzględniona.	Analiza treści załącznika 4 do projektu zarządzenia, pod tytułem „Cele zadań ochronnych”, wykazała zasadność wskazania minimalnej powierzchni siedliska 9170 do zachowania. W konsekwencji, mając na względzie czytelność zapisu, cel zadań ochronnych został zdefiniowany w sposób następujący: „Zachowanie niezmnieszonej powierzchni siedliska (około 28 ha) oraz doprowadzenie struktury lasu do

				stanu zbliżonego do wzorca ekologicznego poprzez zwiększenie zapasu martwego drewna (przynajmniej do poziomu 5 drzew posuszu czynnego (żywego)/ha) oraz stopniową poprawę struktury drzewostanu i jego składu gatunkowego”.
Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	25.03.2014	”Proszę usunąć wpis bo metodyka już jest”.	Uwaga nieuwzględniona.	<p>Analiza metodyki służącej do monitorowania i oceny stanu zachowania siedliska przyrodniczego 9170, zaproponowanej przez Perzanowską i Mroza (2012), wykazała, iż na chwilę obecną zasadnym jest stosowanie metodyki przyjętej dla pokrewnego siedliska 9160. Powyższa pozwala na znacznie dokładniejszą charakterystykę badanych płatów, szczegółowiej opisuje ich stan, pozwala w pełni ocenić procesy jakie będą lub już zachodzą w siedlisku, a przede wszystkim uwzględnia specyfikę lasów grądowych. Wskaźnikami, które o tym decydują są:</p> <p>a) Gatunki dominujące. Wskaźnik charakteryzuje ewentualne zniekształcenia, których objawem jest dominacja w którejkolwiek z warstw gatunków innych niż typowe dla łąk.</p> <p>b) Udział graba to jeden z najważniejszych wskaźników opisujący stan łąki. Grab jest nie tylko gatunkiem charakterystycznym dla tej formacji leśnej, ale wręcz ją warunkującym (strukturotwórczy gatunek drzewostanu).</p> <p>c) Udział w drzewostanie gatunków liściastych (bez wczesnosukcesyjnych). Wskaźnik ten nabiera szczególnego znaczenia wszędzie tam gdzie w łąkach mamy do czynienia z drzewostanami zniekształconymi wskutek nasadzeń drzew szpilkowych (sosny, świerka, jodły).</p> <p>d) Udział gatunków wczesnosukcesyjnych w drzewostanie. Wskaźnik ocenia strukturę gatunkową drzewostanów łąk, tzw. „kompletność”. Udział ilościowy i jakościowy gatunków wczesnosukcesyjnych świadczy o zubożeniu lub nie drzewostanu.</p>

				<p>W fitocenozach dojrzałych powinien być on nieduży. Całkowity brak świadczy o zubożeniu struktury i niewielkim potencjale regeneracyjnym. Dominacja np. brzozy wskazuje na drzewostan zastępczy.</p> <p>e) Martwe drewno (łącznie zasoby) określa zasoby rozkładającego się drewna w ekosystemie. Jest to kluczowy dla różnorodności biologicznej element struktury lasu/ekosystemu (zastosowanie jedynie wskaźnika <i>Martwego drewna leżącego lub stojącego > 3m długości i > 50 cm grubości</i> jak to proponują Perzanowska i Mróz (2012) ogranicza ocenę jedynie do jakości martwego drewna).</p> <p>f) Gatunki obce geograficznie i ekologicznie w drzewostanie. Wykluczenie przez Perzanowską i Mroza (2012) gatunków obcych ekologicznie w opinii Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi jest błędem. Do takich gatunków należy przede wszystkim sosna, która przyczynia się do pinetyzacji grądów.</p> <p>Biorąc powyższe pod uwagę oraz fakt, iż metodyka dla siedliska 9170 nie stanowi ogólnodostępnego dokumentu, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie oraz Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi uznali, iż do czasu jej publikacji w przewodniku metodycznym Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska zasadnym jest aby monitoring stanu zachowania przedmiotu ochrony prowadzić na podstawie metodyki dla siedliska zbliżonego ekologicznie to jest 9160.</p>
Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	25.03.2014	„I oceniono na?”	Uwaga uwzględniona.	Ponowna analiza treści uzasadnienia do projektu zarządzenia pod kątem jego precyzyjności wykazała, iż zasadnym jest uzupełnienie informacji na temat stanu zachowania przedmiotu.
Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	28.03.2014	„Zła współrzędna punkt środkowy N: 52°1'45.084” E: 20°1'1.104”.	Uwaga uwzględniona.	Ponowna analiza zapisu załącznika 5 do projektu zarządzenia, w części dotyczącej monitoringu stanu zachowania przedmiotu

				ochrony wykazała konieczność zmiany jego treści, poprzez nadanie mu brzmienia: punkt środkowy: N: 52°1'45.084" E: 20°14'1.104".
--	--	--	--	--

Uwzględnienie niektórych ze zgłoszonych uwag wiązało się z dokonaniem niewielkich zmian w treści projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000. Zmiany dotyczyły uzupełnienia tekstu w zakresie precyzyjności i czytelności jego zapisu (dotyczy załącznika numer 3, 4 i 5 do zarządzenia), co wpłynie na skuteczność wykonania zadań oraz prawne środki ich wyegzekwowania.

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 został pozytywnie zaopiniowany przez Regionalną Radę Ochrony Przyrody w Warszawie, co znalazło swoje odzwierciedlenie w wynikach głosowania elektronicznego (GE19) w dniach 17 - 21 marca 2014 r. (WPN-I-0021.1.2014.MS).

Na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie, Wojewoda Mazowiecki uzgodnił projekt zarządzenia pismem znak: LEX-III.0521.2.33.2014.LK z dnia 9 października 2014 r., Wojewoda Łódzki uzgodnił projekt zarządzenia pismem znak: IA-IV.0521.47.2014 z dnia 21 listopada 2014 r.